SPRENDIMAI

KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2020/1205

2020 m. rugpjūčio 6 d.

dėl nacionalinių nuostatų dėl kadmio kiekio fosforo trąšose, apie kurias Slovakijos Respublika pranešė pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnio 4 dalį

(pranešta dokumentu Nr. C(2020) 5285)

(Tekstas autentiškas tik slovakų kalba)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 114 straipsnio 6 dalį,

kadangi:

1. **FAKTAI IR PROCEDŪRA**

(1) 2019 m. rugpjūčio 9 d. Slovakijos Respublika, remdamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 114 straipsnio 4 dalimi, pranešė Komisijai apie savo ketinimą išlaikyti nacionalines nuostatas dėl kadmio kiekio fosforo trąšose, kuriomis nukrypstama nuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/1009 ([1]).

1.1. **Sąjungos teisės aktai**

1.1.1. *SESV 114 straipsnio 4 ir 6 dalys*

(2) SESV 114 straipsnio 4 ir 6 dalyse nustatyta:

„4. Jei Europos Parlamentui ir Tarybai, Tarybai arba Komisijai nustačius kurią nors derinimo priemonę valstybė narė mano, kad 36 straipsnyje nurodytais arba su aplinkos ar darbo aplinkos apsauga susijusiais svarbiais sumetimais reikia išlaikyti nacionalines nuostatas, apie tas nuostatas ir jų išlaikymo motyvus ji praneša Komisijai.

<…>

6. Komisija per šešis mėnesius nuo 4 ir <…> dalyse nurodytų pranešimų patvirtina arba atmeta aptartąsias nacionalines nuostatas, patikrinusi, ar jos nėra savavališkos diskriminacijos priemonė arba užslėptas valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimas ir ar jos netrukdo veikti vidaus rinkai.

Komisijai per šį terminą nepriėmus sprendimo, 4 ir <…> dalyse nurodytos nacionalinės nuostatos laikomos patvirtintomis.

Jei klausimas yra sudėtingas ir nėra pavojaus žmonių sveikatai, Komisija gali atitinkamai valstybei narei pranešti, kad šioje dalyje nurodytas terminas gali būti pratęstas dar vienam iki šešių mėnesių trunkančiam laikotarpiui.“

([1]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1009, kuriuo nustatomos ES tręšiamųjų produktų tiekimo rinkai taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 1069/2009 ir (EB) Nr. 1107/2009 bei panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 2003/2003 (OL L 170, 2019 6 25, p. 1).

1.2. **Tręšiamųjų produktų srities derinimo taisyklės**

1.2.1. *Reglamentas (EB) Nr. 2003/2003*

(3) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2003/2003 ([2]) taikomas produktams, kurie pateikiami rinkai kaip trąšos, vadinamos „EB trąšomis“. Trąšos, priklausančios trąšų, išvardytų Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 I priede, tipui ir atitinkančios tame reglamente nustatytas sąlygas, gali būti pažymėtos kaip „EB trąšos“ ir laisvai judėti vidaus rinkoje.

(4) Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 I priede pateiktas išsamus trąšų, kurioms taikomos derinimo taisyklės, tipų sąrašas. Kiekvieno tipo trąšoms taikomi konkretūs reikalavimai, pavyzdžiui, dėl maistinių medžiagų kiekio, maistinių medžiagų tirpumo arba perdirbimo metodų.

(5) Reglamentas (EB) Nr. 2003/2003 daugiausia taikomas neorganinėms trąšoms. Kai kurių tipų trąšose, kurioms taikomas reglamentas, fosforo kiekis yra 5 % fosforo pentoksido (P_2O_5) ekvivalento masės arba didesnis.

(6) Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 5 straipsnyje nustatytas laisvo EB trąšų judėjimo vidaus rinkoje principas, kuriame teigiama, kad valstybės narės, atsižvelgdamos į sudėtį, identifikavimą, ženklinimą arba pakavimą ir į kitas šio reglamento nuostatas, neturi drausti, riboti arba trukdyti pateikti rinkai EB trąšas, kurios atitinka to reglamento nuostatas.

(7) Reglamente (EB) Nr. 2003/2003 nėra nustatytos teršalų EB trąšose ribinės vertės. Todėl EB trąšos, kuriose fosforo kiekis yra ne mažesnis kaip 5 % P_2O_5, laisvai juda vidaus rinkoje, nepriklausomai nuo kadmio kiekio jose, išskyrus kelias išimtis, pagrįstas Komisijos sprendimais, priimtais taikant atitinkamas SESV nuostatas ([3]).

(8) Tačiau Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 15 konstatuojamojoje dalyje jau užsiminta apie Komisijos ketinimą spręsti atsitiktinio kadmio kiekio neorganinėse trąšose klausimą. Joje nurodyta, kad „trąšos gali būti užterštos medžiagomis, kurios gali kelti riziką žmonių ir gyvūnų sveikatai bei aplinkai. Atsižvelgdama į Toksiškumo, ekotoksiškumo ir aplinkos mokslinio komiteto (SCTEE) nuomonę, Komisija ketina spręsti atsitiktinio kadmio buvimo neorganinėse trąšose klausimą ir prireikus parengti pasiūlymą dėl reglamento, kurį ji ruošiasi pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai. Prireikus panašios ekspertizės gali būti daromos dėl kitų teršalų“.

1.2.2. *Reglamentas (ES) 2019/1009*.

(9) Reglamentu (ES) 2019/1009 nustatytos „ES tręšiamųjų produktų“ derinimo taisyklės. Juo nuo 2022 m. liepos 16 d. panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 2003/2003.

(10) ES tręšiamieji produktai yra tręšiamieji produktai, kurie vidaus rinkai tiekiami pažymėti CE ženklu. ES tręšiamasis produktas turi atitikti Reglamente (ES) 2019/1009 nustatytus reikalavimus, taikomus atitinkamai produkto funkcinei kategorijai (toliau – PFK) ir sudedamosios medžiagos kategorijai ar kategorijoms, ir turi būti paženklintas laikantis jame nustatytų ženklinimo reikalavimų. ES tręšiamieji produktai skirstomi į septynias PFK, vienai iš kurių priskiriamos trąšos.

(11) Reglamentas (ES) 2019/1009 taikomas neorganinėms trąšoms bendresne prasme nei Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 I priedas, nustatant tam tikrus bendruosius jų kokybės ir saugos reikalavimus. Be to, Reglamentas (ES) 2019/1009 taikomas organinėms ir organinėms-mineralinėms trąšoms, kurios nepatenka į Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 materialinę taikymo sritį.

(12) Reglamentu (ES) 2019/1009 Sąjungos lygmeniu pristatoma „fosforo trąšų“ sąvoka, apimanti organines-mineralines trąšas arba neorganines makroelementų trąšas, kurių fosforo kiekis ne mažesnis kaip 5 % P_2O_5.

([2]) 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2003/2003 dėl trąšų (OL L 304, 2003 11 21, p. 1).

([3]) Žr. 2006 m. sausio 3 d. Komisijos sprendimus: 2006/347/EB dėl nacionalinių nuostatų dėl didžiausio leistino kadmio kiekio trąšose, apie kurias Švedijos Karalystė pranešė remdamasi EB sutarties 95 straipsnio 4 dalimi (OL L 129, 2006 5 17, p. 19), 2006/348/EB dėl nacionalinių nuostatų dėl didžiausio leistino kadmio kiekio trąšose, apie kurias Suomijos Respublika pranešė remdamasi EB sutarties 95 straipsnio 4 dalimi,(OL L 129, 2006 5 17, p. 25), ir 2006/349/EB dėl nacionalinių nuostatų dėl didžiausio leistino kadmio kiekio trąšose, apie kurias Austrijos Respublika pranešė remdamasi EB sutarties 95 straipsnio 4 dalimi (OL L 129, 2006 5 17, p. 31).

(13) Reglamente (ES) 2019/1009 pirmą kartą Sąjungos lygmeniu nustatomos teršalų ES tręšiamuosiuose produktuose ribinės vertės. Remiantis to reglamento I priedo PFK 1(B) pakategorės („Organinės-mineralinės trąšos“) 3 dalies a punkto ii papunkčiu ir PFK 1(C)(I) pakategorės („Neorganinės makroelementų trąšos“) 2 dalies a punkto ii papunkčiu fosforo trąšose nustatyta kadmio ribinė vertė negali viršyti 60 mg/kg P_2O_5.

(14) Laisvo judėjimo principas yra įtvirtintas Reglamento (ES) 2019/1009 3 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią valstybės narės dėl priežasčių, susijusių su sudėtimi, ženklinimu ar kitais aspektais, kuriems taikomas tas reglamentas, netrukdo tiekti rinkai ES tręšiamųjų produktų, kurie atitinka tą reglamentą. Tačiau pagal Reglamento (ES) 2019/1009 3 straipsnio 2 dalį valstybė narė, kuri 2019 m. liepos 14 d. naudojasi nukrypti nuo Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 leidžiančia nuostata, susijusia su kadmio kiekiu trąšose, suteikta pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį, gali fosforo trąšoms toliau taikyti kadmio kiekio trąšose nacionalines ribines vertes, kol Sąjungos lygmeniu bus pradėtos taikyti suderintos kadmio kiekio fosforo trąšose ribinės vertės, kurios yra lygios nacionalinėms ribinėms vertėms arba yra už jas mažesnės.

(15) Be to, Komisija iki 2026 m. liepos 16 d. privalo peržiūrėti kadmio kiekio fosforo trąšose ribines vertes, kad įvertintų galimybę sumažinti šias ribines vertes iki mažesnio tinkamo lygio. Komisija turi atsižvelgti į aplinkos veiksnius, visų pirma į dirvožemio ir klimato sąlygas, sveikatos veiksnius ir socialinius bei ekonominius veiksnius, įskaitant tiekimo saugumo motyvus.

1.2.3. *Neprivaloma tvarka*

(16) Tręšiamųjų produktų ES rinka yra tik iš dalies suderinta.

(17) Reglamentu (EB) Nr. 2003/2003 siekiama užtikrinti laisvą EB trąšų judėjimą vidaus rinkoje. Tačiau tas reglamentas neturi poveikio „nacionalinėms trąšoms“, pateiktoms valstybių narių rinkai pagal jų atitinkamus nacionalinės teisės aktus. Gamintojai gali pasirinkti prekiauti trąšomis arba kaip „EB trąšomis“, arba kaip „nacionalinėmis trąšomis“.

(18) Reglamentu (ES) 2019/1009 nekeičiama neprivaloma tvarka. Taigi juo užtikrinamas laisvas ES tręšiamųjų produktų judėjimas vidaus rinkoje ir toliau sudaromos sąlygos pateikti rinkai nacionalinius tręšiamuosius produktus. Renkasi gamintojas.

(19) Remdamosi Reglamentu (EB) Nr. 2003/2003 ir Reglamentu (ES) 2019/1009, valstybės narės neturi trukdyti pateikti rinkai reikalavimus atitinkančių EB trąšų ir atitinkamai ES tręšiamųjų produktų dėl priežasčių, *inter alia*, susijusių su kadmio kiekiu.

(20) Tačiau valstybės narės gali išlaikyti arba nustatyti bet kokias ribines vertes, kurios laikomos tinkamomis teršalams nacionaliniuose tręšiamuosiuose produktuose. Kiekvienai valstybei narei daugiau ar mažiau rūpi grėsmė augalų auginimo ilgalaikiam tvarumui dėl kadmio kaupimosi. Dauguma valstybių narių jau nustatė taisykles, kuriomis ribojamas kadmio kiekis nacionaliniuose tręšiamuosiuose produktuose, siekdamos sumažinti į aplinką išmetamo kadmio kiekį, kartu sumažindamos kadmio poveikį žmonėms. Šiame sprendime tokios taisyklės neminimos.

(21) Taigi, Sąjungos derinimo taisyklės taikomos kartu su tręšiamiesiems produktams taikomomis nacionalinėmis nuostatomis.

1.3. **Nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta**

(22) Nacionalinės nuostatos dėl kadmio kiekio fosforo trąšose ribinių verčių, apie kurias pranešė Slovakijos Respublika (toliau – nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta), įtvirtintos Slovakijos žemės ūkio ministerijos įsakyme Nr. 577/2005, kuriuo nustatomi trąšų tipai, sudėtis, pakuotės ir ženklinimas, trąšų bandymų analizės metodai, rizikos elementai ir atskirų trąšų grupių ribinės vertės, leistini žemės ūkio trąšų nuokrypiai ir apribojimai, taikant Įstatymą Nr. 136/2000 dėl trąšų ir Įstatymą Nr. 220/2004 dėl žemės ūkio paskirties žemės apsaugos ir naudojimo.

(23) Įsakymo Nr. 577/2005 3 priedo 1 punkte nustatyta kadmio ribinė vertė yra 20 mg/kg P_2O_5. Ši ribinė vertė taikoma trijų kategorijų trąšoms: fosforo trąšoms, sudėtinėms trąšoms ir trąšoms, kurių sudėtyje (nepriklausomai nuo P_2O_5 kiekio) yra mikroelementų. Ribinė vertė netaikoma EB trąšoms pagal Reglamentą (EB) Nr. 2003/2003.

(24) Slovakijos Respublika savo pranešime ir Komisijai pateiktoje papildomoje informacijoje aiškiai nurodė, kad jos pranešimas susijęs tik su fosforo trąšomis, kurioms taikomas Reglamentas (ES) 2019/1009 ir kurios yra pateiktos Slovakijos rinkai. Tokios trąšos yra nurodytos to reglamento I priedo II dalies PFK 1(B) pakategorės 3 dalies a punkto ii papunktyje ir PFK 1(C)(I) pakategorės 2 dalies a punkto ii papunktyje, kurie taikomi neorganinėms ir organinėms-mineralinėms trąšoms, kurių bendrasis fosforo kiekis yra 5 % fosforo pentoksido (P_2O_5) ekvivalento masės arba didesnis.

(25) Be to, Slovakijos Respublika patvirtino, kad pranešimas netaikomas jokioms kitoms nukrypti leidžiančioms nuostatoms, susijusioms su tręšiamųjų produktų, apibrėžtų Reglamente (ES) 2019/1009, pateikimu rinkai.

1.4. **Procedūra**

(26) Kai buvo priimtas Reglamentas (ES) 2019/1009, Slovakijos Respublika kartu su Vengrija ir Čekijos Respublika pasirašė politinę deklaraciją, kurioje išreiškė apgailestavimą dėl mažo užmojo galutinio kompromiso dėl kadmio ribinės vertės fosforo trąšose tikslų, ir jau tada nurodė, kad pritaria nacionalinėms nuo jos nukrypti leidžiančioms nuostatoms pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį.

(27) 2019 m. rugpjūčio 9 d. raštu Slovakijos Respublika pranešė Komisijai ketinanti išlaikyti nacionalines nuostatas dėl kadmio kiekio fosforo trąšose, leidžiančias nukrypti nuo nustatytųjų Reglamente (ES) 2019/1009. Pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį, taikomą kartu su SESV 36 straipsniu, Slovakijos Respublikos pagrindimas paremtas su žmonių sveikatos ir aplinkos apsauga susijusiais svarbiais sumetimais.

(28) 2019 m. rugpjūčio 29 d. raštu Komisija patvirtino gavusi pranešimą ir pranešė Slovakijos Respublikai, kad šešių mėnesių pranešimo nagrinėjimo laikotarpis pagal SESV 114 straipsnio 6 dalį baigiasi 2020 m. vasario 10 d.

(29) Pagrįsdama savo pranešimą pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį, 2019 m. rugsėjo 27 d. raštu Slovakijos Respublika Komisijai pateikė papildomos informacijos. Joje pateikiama tam tikrų paaiškinimų dėl nacionalinių nuostatų, apie kurias pranešta, kurias Slovakijos Respublika siekia išlaikyti, materialinės taikymo srities ir išsamių duomenų apie Slovakijos trąšų rinką.

(30) Be šios papildomos informacijos, Slovakijos Respublika 2019 m. lapkričio 8 d. raštu pateikė Prancūzijos agentūros ANSES atliktą tyrimą dėl kadmio poveikio, kuriuo siūlomos kadmio toksiškumo nurijus pamatinės vertės, lyginamosios sanitarinės vertės organizme (pvz., kraujyje ir šlapime), kadmio kiekio tręšiamuosiuose produktuose ir pasėlių apsaugos priemonėse ribinės vertės, siekiant kontroliuoti žemės ūkio paskirties dirvožemio ir augalų produkcijos taršą ([4]).

(31) Be to, apie šį pranešimą Komisija paskelbė *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ([5]), kad apie Slovakijos Respublikos ketinimą išlaikyti nacionalines nuostatas ir prašymą pagrindžiančias priežastis būtų informuotos kitos suinteresuotosios šalys. 2019 m. lapkričio 19 d. raštu Komisija apie pranešimą taip pat informavo kitas valstybes nares ir suteikė joms galimybę per 30 dienų pateikti pastabų.

(32) Iki šio galutinio termino Komisija gavo dviejų valstybių narių – Čekijos Respublikos ir Belgijos Karalystės – pastabas. Abi paminėtos valstybės narės nurodė, kad jos nepateikė jokių pastabų dėl pranešimo. Paskelbus apie pranešimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* pastabų negauta.

(33) Komisija savo pagal SESV 114 straipsnio 6 dalies trečią pastraipą 2020 m. sausio 29 d. priimtame sprendime ([6]), atsižvelgdama į klausimo sudėtingumą ir į tai, kad dėl pratęsimo nekyla pavojaus žmonių sveikatai, pagrįstai nusprendė pratęsti SESV 114 straipsnio 6 dalies pirmojoje pastraipoje nurodytą terminą dar vienam šešių mėnesių laikotarpiui, t. y. iki 2020 m. rugpjūčio 10 d. Kadangi klausimo sudėtingumas buvo susijęs su priimtinumo sąlygomis, Komisija atidėjo sprendimą dėl pranešimo priimtinumo iki šio sprendimo.

([4]) Avis de l'Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail relatif a l'Exposition au cadmium (CAS n°7440-43-9), – Propositions de valeurs toxicologiques de référence (VTR) par ingestion, de valeurs sanitaires repères dans les milieux biologiques (sang, urine, …) et de niveaux en cadmium dans les matières fertilisantes et supports de culture permettant de maîtriser la pollution des sols agricoles et la contamination des productions végétales: https://www.anses.fr/fr/system/files/VSR2015SA0140.pdf.

([5]) OL C 394, 2019 11 21, p. 2.

([6]) Komisijos sprendimas, kuriuo pratęsiamas Sutarties 114 straipsnio 6 dalyje nurodytas laikotarpis, susijęs su nacionalinėmis nuostatomis dėl didžiausios leidžiamos kadmio koncentracijos trąšose, apie kurias Slovakijos Respublika pranešė pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį (C(2020) 376 *final*).

2. **VERTINIMAS**

2.1. **Priimtinumas**

(34) Pagal SESV 114 straipsnio 4 ir 6 dalis valstybė narė gali, nustačius derinimo priemonę, išlaikyti griežtesnes nacionalines nuostatas, pagrįsdama tai SESV 36 straipsnyje nurodytais arba su aplinkos ar darbo aplinkos apsauga susijusiais svarbiais sumetimais, jeigu ji apie tas nacionalines nuostatas praneša Komisijai, o Komisija jas patvirtina.

(35) Slovakijos Respublika prašo Komisijos leisti taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, pagal kurią galima Slovakijos rinkai pateikti tik tas fosforo trąšas, kurių sudėtyje fosforo pentoksido (P_2O_5) kiekis yra ne mažesnis kaip 5 % P_2O_5, ir kurių sudėtyje kadmio yra ne daugiau kaip 20 mg/kg P_2O_5. 2019 m. rugsėjo 27 d. rašte Slovakijos Respublika paaiškina, kad ketina išlaikyti nuo nustatytos kadmio kiekio fosforo trąšose ribinės vertės leidžiančią nukrypti nuostatą tiek neorganinėms makroelementų trąšoms, tiek organinėms-mineralinėms trąšoms.

(36) Siekdama užtikrinti pranešimo priimtinumą, Komisija turi įvertinti, ar atitinkamos nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, yra anksčiau galiojusi priemonė, nukrypstanti nuo naujai nustatytos derinimo taisyklės, ir ar jomis užtikrinama didesnė apsauga.

2.1.1. *Dėl nacionalinių nuostatų, apie kurias buvo pranešta, ankstesnio galiojimo*

(37) Atliekant šį vertinimą svarbu atsižvelgti į ypatingą esamos padėties sudėtingumą.

(38) Pirma, išsamus siaurai apibrėžtų EB trąšų tipų sąrašas, nustatytas Reglamente (EB) Nr. 2003/2003, bus pakeistas visiškai kitokia reguliavimo tvarka. Todėl Reglamentu (ES) 2019/1009 tie trąšų tipai bus pakeisti daug bendresnio pobūdžio trąšų kategorijomis, o į derinimo taikymo sritį bus įtrauktos kitų produktų (ne trąšų) kategorijos. Kitaip tariant, nors Reglamentas (ES) 2019/1009 bus taikomas visiems produktams, kurie anksčiau buvo suderinti pagal Reglamentą (EB) Nr. 2003/2003, jis bus pirmoji ES derinimo priemonė, taikoma tam tikrų kategorijų trąšoms pagal jo išplėstą taikymo sritį.

(39) Antra, nors Reglamentu (EB) Nr. 2003/2003 suderinamos su EB trąšomis susijusios nuostatos, juo nenustatoma suderinta kadmio ribinė vertė. Kitaip tariant, nors kai kurioms trąšoms, kurioms taikomos nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, jau taikomos derinimo priemonės, tomis derinimo priemonėmis iki šiol nebuvo sprendžiamas pavojus, kurį siekiama pašalinti nacionalinėmis nuostatomis, apie kurias pranešta.

(40) Trečia, Slovakijos Respublika nesikreipė dėl nuo Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 leidžiančios nukrypti nuostatos ir šiuo metu netaiko kadmio kiekio EB trąšose apribojimo.

(41) Dėl tokio sudėtingumo kyla klausimas, ar nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, galėtų būti laikomos taikomomis galiojančiomis nuostatomis, apie kurias Komisijai turi būti pranešta pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį, atsižvelgiant į Reglamentą (ES) 2019/1009 ir į derinimą, nustatytą Reglamentu (EB) Nr. 2003/2003.

(42) Viena vertus, Reglamento (ES) 2019/1009 3 straipsnio 2 dalimi leidžiama naudotis ne tik ankstesne nukrypti nuo Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 5 straipsnio leidžiančia nuostata, bet ir leidžiama nukrypti nuo Reglamento (ES) 2019/1009 3 straipsnio 1 dalies, taip suteikiant teisę galiojančias nacionalines priemones, kurios, remiantis pranešimais pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį ir Komisijos sprendimais pagal SESV 114 straipsnio 6 dalį, teisėtai taikomos trąšoms, patenkančioms į Reglamente (EB) Nr. 2003/2003 numatyto derinimo taikymo sritį, taikyti ir ES tręšiamiesiems produktams, kuriems pagal Reglamentą (ES) 2019/1009 pirmą kartą bus taikomos derinimo priemonės, atsižvelgiant į naujai išplėstą taikymo sritį. Taip pat patvirtinama, kad Reglamentu (ES) 2019/1009 tęsiamas derinimas, nustatytas Reglamentu (EB) Nr. 2003/2003.

(43) Kita vertus, Reglamento (ES) 2019/1009 11 konstatuojamojoje dalyje patvirtinama, kad teisės aktų leidėjas, perfrazuodamas SESV 114 straipsnio 4 dalį, atkreipė dėmesį į tai, kad atliekant vertinimą pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį turėtų būti atsižvelgiama į Reglamentą (ES) 2019/1009:

„keliose valstybėse narėse galioja nacionalinės nuostatos, kuriomis ribojamas kadmio kiekis fosforo trąšose dėl priežasčių, susijusių su žmonių sveikatos ir aplinkos apsauga. Jei valstybė narė manytų, kad tokias nacionalines nuostatas reikia išlaikyti po to, kai šiuo reglamentu bus nustatytos suderintos ribinės vertės ir tol, kol tos suderintos ribinės vertės bus lygios jau galiojančioms nacionalinėms ribinėms vertėms arba už jas mažesnės, ji turėtų pranešti apie jas Komisijai pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį. Be to, atsižvelgiant į SESV 114 straipsnio 5 dalį, jei valstybė narė

mano, kad dėl šio reglamento iškyla jai būdingų problemų ir todėl jai reikia priimti naujais moksliniais įrodymais pagrįstas naujas nacionalines nuostatas, reglamentuojančias aplinkos ar darbo aplinkos apsaugą, pavyzdžiui, nuostatas dėl kadmio kiekio fosforo trąšose apribojimo, apie numatytas nuostatas ir jų priėmimo motyvus ji turėtų pranešti Komisijai. <…>“.

(44) Šis aiškinimas taip pat pagrindžiamas tuo, kad skiriasi Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 ir Reglamento (ES) 2019/1009 materialinė taikymo sritis, nes Reglamentas (ES) 2019/1009 pakeičia Reglamentą (EB) Nr. 2003/2003 ir juo patvirtinama ne tik išplėsta taikymo sritis, bet ir visiškai kitokia reguliavimo tvarka.

(45) Taip pat galima pažymėti, kad ankstesniais atvejais, kai esama derinimo priemonė buvo pakeičiama nauja, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – Teismas) nurodydavo tik vieną naujai priimtą derinimo priemonę, kaip priemonę, į kurią turėtų būti atsižvelgiama vertinant pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį ([7]).

(46) Taigi, turint omenyje, kad Reglamentas (ES) 2019/1009 yra derinimo priemonė, į kurią reikėtų atsižvelgti taikant nacionalines nuostatas, apie kurias pranešta pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį, Komisija turi nustatyti, ar nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, galiojo anksčiau, kaip reikalaujama SESV 114 straipsnio 4 dalyje.

(47) Ketvirta, tiek Reglamentas (ES) 2019/1009, tiek Reglamentas (EB) Nr. 2003/2003 taikomi pirmiau aprašyta neprivaloma tvarka, pagal kurią nacionalinės taisyklės gali būti taikomos kartu su ES derinimo taisyklėmis, o jų materialinė taikymo sritis yra ta pati kaip ir derinimo taisyklių, tačiau tik produktams, kurie pateikti rinkai ne pagal derinimo taisykles. Nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, iki šiol buvo taikomos tik pastariesiems produktams, t. y. trąšoms, kurios 17 konstatuojamojoje dalyje įvardytos kaip „nacionalinės trąšos“. Todėl dabartinis nacionalinių nuostatų, apie kurias pranešta, taikymas tokioms nacionalinėms trąšoms yra teisėtas, nes derinimo taisyklės trąšas rinkai pateikiančiam subjektui yra neprivalomos. Tačiau dabar Slovakijos Respublika ketina taikyti tas pačias nacionalines nuostatas, apie kurias pranešta, kaip nuo Reglamento (ES) 2019/1009 nukrypti leidžiančią nuostatą, nors jos netaikomos kaip nuo Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 nukrypti leidžianti nuostata.

(48) Dėl tokio sudėtingumo kyla klausimas, ar Slovakijos Respublikos pateiktą pranešimą galima laikyti pranešimu apie ketinimą išlaikyti nacionalines nuostatas pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį, ar jis turi būti suprantamas kaip pranešimas apie naujas nacionalines nuostatas, nustatytas jau priėmus derinimo priemonę pagal SESV 114 straipsnio 5 dalį.

(49) Visų pirma pasakytina, kad nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, galioja nuo 2005 m. Todėl jos galiojo rengiant Reglamentą (ES) 2019/1009 ir egzistavo iki to reglamento įsigaliojimo. Todėl Slovakijos Respublika neprašo leidimo taikyti naujas nacionalines nuostatas nustačius derinimo priemonę, kaip būtų tuo atveju, jei būtų pateiktas pranešimas pagal SESV 114 straipsnio 5 dalį.

(50) Kita vertus, galima būtų suabejoti, ar nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, bus išlaikomos pagal SESV 114 straipsnio 4 dalies apibrėžtį, nes jos šiuo metu netaikomos EB trąšoms. Tačiau Slovakijos Respublika ketina taikyti nacionalines nuostatas, apie kurias pranešta, ir ES tręšiamiesiems produktams. Tam reikia koreguoti Slovakijos teisės aktus.

(51) Siekiant nustatyti, ar nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, gali būti laikomos anksčiau galiojusiomis pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį, nors jas reikėtų šiek tiek pakoreguoti, į jų taikymo sritį įtraukiant ES tręšiamuosius produktus, bet neįtraukiant EB trąšų, svarbu atsižvelgti į SESV 114 straipsnio 4 ir 5 dalių atskyrimo tikslą.

(52) Šis atskyrimas buvo nagrinėjamas Teismo praktikoje. Sprendime *Danija* / *Komisija*, C-3/00, Teismas padarė išvadą dėl EB sutarties 95 straipsnio, atitinkančio SESV 114 straipsnį:

„Abu EB 95 straipsnyje numatyti atvejai skiriasi tuo, kad pirmuoju atveju nacionalinės nuostatos egzistavo jau prieš nustatant derinimo priemonę. Taigi apie jas Bendrijos įstatymų leidėjas žinojo, tačiau jis negalėjo arba nesiekė derinimo procese jomis vadovautis. Dėl to buvo konstatuota, kad valstybė narė gali prašyti leisti toliau galioti jos saviems teisės aktams. Šiuo tikslu EB sutartyje reikalaujama, kad tokie teisės aktai būtų pateisinami svarbiais EB 30 straipsnyje nurodytais arba su aplinkos ar darbo aplinkos apsauga susijusiais svarbiais sumetimais. Antruoju

([7]) Žr. Sprendimą *Vokietija* / *Komisija*, C-360/14 P.

atveju, priešingai, labiau tikėtina, kad priimti nauji nacionalinės teisės aktai trukdytų derinimui. Bendrijos institucijos, rengdamos derinimo priemonę, iš esmės negali atsižvelgti į nacionalines nuostatas. Šiuo atveju neatsižvelgiama į EB 30 straipsnyje nurodytus reikalavimus ir priimtini tik su aplinkos ar darbo aplinkos apsauga susiję reikalavimai, jeigu valstybė narė pateikia naujų mokslinių įrodymų, o naujas nacionalines nuostatas būtina priimti dėl šiai valstybei narei būdingos problemos, kuri iškilo nustačius derinimo priemonę“ ([8]).

(53) Atsižvelgiant į minėtą Teismo praktiką, reikėtų manyti, kad SESV 114 straipsnio 4 ir 5 dalių atskyrimo tikslas – nustatyti griežtesnius pagrindimo reikalavimus tais atvejais, kai labiau tikėtina, kad gali būti trukdoma derinimui, nes rengdamas derinimo priemonę įstatymų leidėjas nežinojo apie atitinkamą nacionalinę nuostatą.

(54) Kaip jau nustatyta, nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, galioja nuo 2005 m. Todėl jos galiojo rengiant Reglamentą (ES) 2019/1009 ir egzistavo iki to reglamento įsigaliojimo.

(55) Be to, iš poveikio vertinimo, pridedamo prie Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos CE ženklu pažymėtų tręšiamųjų produktų tiekimo rinkai taisyklės, pasiūlymo ([9]), matyti, kad nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, buvo žinomos Sąjungos teisės aktų leidėjui rengiant Reglamentą (ES) 2019/1009. Todėl nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, turėtų būti laikomos anksčiau galiojusiomis pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį.

(56) Kaip pirmiau minėta, laikoma, kad Reglamentas (ES) 2019/1009 yra tinkama derinimo priemonė šiam konkrečiam vertinimui atlikti. Todėl nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, turėtų būti vertinamos atsižvelgiant į tą reglamentą. Dar reikia išnagrinėti, ar nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, yra nuostatos, kuriomis leidžiama nukrypti nuo Reglamento (ES) 2019/1009, ir ar jos griežtesnės nei to reglamento nuostatos.

2.1.2. *Dėl nacionalinių nuostatų, apie kurias pranešta, griežtumo atsižvelgiant į Reglamentą (ES) 2019/1009*

(57) Reglamento (ES) 2019/1009 I priedo II dalies PFK 1(B) pakategorės 3 dalies a punkto ii papunktyje ir PFK 1(C)(I) pakategorės 2 dalies a punkto ii papunktyje nustatyta kadmio kiekio fosforo trąšose ribinė vertė, nuo kurios nukrypstama nacionalinėmis nuostatomis, apie kurias pranešta, yra 60 mg/kg P_2O_5, o nacionalinėse nuostatose, apie kurias pranešta, nustatyta kadmio ribinė vertė yra 20 mg/kg P_2O_5. Todėl akivaizdu, kad nacionalinėmis nuostatomis, apie kurias pranešta, nukrypstama nuo Reglamento (ES) 2019/1009 nuostatų ir jos yra griežtesnės nei to reglamento nuostatos.

(58) Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, galima daryti šias išvadas: 1) nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, egzistavo prieš priimant derinimo priemonę ir, rengiant derinimo priemonę, t. y. Reglamentą (ES) 2019/1009, buvo žinomos teisėkūros institucijoms. Todėl pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį jos turėtų būti laikomos anksčiau galiojusia priemone, ir 2) nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, nukrypstančios nuo Reglamento (ES) 2019/1009 I priedo II dalies PFK 1(B) pakategorės 3 dalies a punkto ii papunkčio ir PFK 1(C)(I) pakategorės 2 dalies a punkto ii papunkčio, yra griežtesnės nei Reglamento (ES) 2019/1009 nuostatos.

(59) Todėl Komisija mano, kad Slovakijos Respublikos pateiktas pranešimas pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį yra visiškai priimtinas.

2.2. **Pagrįstumo vertinimas**

(60) Pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį ir 6 dalies pirmą pastraipą Komisija turi įsitikinti, kad laikomasi visų šiame straipsnyje nustatytų sąlygų, kuriomis valstybei narei suteikiama galimybė išlaikyti savo nacionalines nuostatas, nukrypstančias nuo Sąjungos derinimo priemonių.

(61) Komisija visų pirma privalo įvertinti, ar nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, yra pagrįstos SESV 36 straipsnyje nurodytais arba su aplinkos ar darbo aplinkos apsauga susijusiais svarbiais sumetimais ir neviršija teisėtam tikslui pasiekti būtinų priemonių. Be to, jeigu Komisija mano, kad nacionalinės nuostatos atitinka minėtas sąlygas, ji turi pagal SESV 114 straipsnio 6 dalį patikrinti, ar nacionalinės priemonės nėra savavališkos diskriminacijos priemonė arba užslėptas valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimas ir ar jos netrukdo veikti vidaus rinkai.

([8]) Sprendimas *Danija / Komisija*, C-3/00, 58 punktas. Tai taip pat patvirtinta, pvz., Sprendimo *Nyderlandų Karalystė / Komisija*, T-234/04, 58 punkte, Sprendimo *Land Oberösterreich ir Austrijos Respublika / Komisija*, sujungtos bylos T-366/03 ir T-235/04, 62 punkte ir Sprendimo *Vokietija / Komisija*, C-512/99, 41 punkte.

([9]) Žr. prie Komisijos pasiūlymo pridedamą poveikio vertinimą, kuris buvo konkrečiai skirtas kadmio ribinėms vertėms (SWD(2016) 64 *final*, 2/2 DALIS); https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2016/EN/SWD-2016-64-F1-EN-MAIN-PART-2.PDF; žr. visų pirma p. 5, 6, 25, 28, 29, 32 ir I priedą.

(62) Atsižvelgiant į SESV 114 straipsnio 6 dalyje nustatytą terminą, Komisija, nagrinėdama, ar nacionalinės priemonės, apie kurias pranešta pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį, yra pagrįstos, turi remtis pranešančios valstybės narės nurodytu pagrindimu. Prievolė įrodyti nacionalinių priemonių pagrįstumą tenka prašymą pateikusiai ir jas išlaikyti norinčiai valstybei narei.

(63) Tačiau jeigu Komisija turi informacijos, dėl kurios turėtų būti peržiūrėta Sąjungos derinimo priemonė, nuo kurios nukrypstama nacionalinėmis nuostatomis, apie kurias pranešta, ji gali atsižvelgti į tokią informaciją vertindama tokias nacionalines nuostatas.

2.2.1. *Slovakijos Respublikos pozicija*

(64) Slovakijos Respublika savo poziciją dėl kadmio kiekio fosforo trąšose, kuriose yra ne mažiau kaip 5 % P_2O_5, grindžia ilgalaike dirvožemio apsauga ir su ja susijusia žmonių sveikatos bei aplinkos apsauga.

(65) Slovakijos Respublika savo pranešime Komisijai išnagrinėjo tikėtiną 60 mg/kg P_2O_5 ribinės vertės, nustatytos Reglamente (ES) 2019/1009, poveikį savo valstybės teritorijoje. Ši ribinė vertė kelia didelį susirūpinimą dėl žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos. Kadmis laikomas kancerogenine medžiaga, klasifikuojama kaip vienas toksiškiausių elementų. Kadmį lengvai absorbuoja augalai ir taip kadmis patenka į maisto grandinę. Todėl Slovakijos Respublika pabrėžia, kad reikia mažinti papildomą kadmio, patenkančio į organizmą su maistu, kiekį.

(66) Be susirūpinimo dėl žmonių sveikatos, Slovakijos Respublika taip pat pateikia pagrindimą, susijusį su aplinkos apsauga ir ilgalaike Slovakijos dirvožemio apsauga, kadangi šios šalies dirvožemis daugiausia yra rūgštus arba labai rūgštus, jame labiau kaupiasi kadmis ir jam reikia didesnės apsaugos.

(67) Savo pagrindimą Slovakijos Respublika paremia keliais tyrimais, kuriuose kadmio kaupimasis žmogaus organizme siejamas su tam tikromis sveikatos problemomis, pvz., neigiamu poveikiu širdžiai, plaučiams, kaulams, lytinėms liaukoms ir ypač inkstams, taip pat osteoporoze ([10]). Taip pat Slovakijos Respublika remiasi įvairiais šaltiniais, susijusiais su kadmio kaupimusi dirvožemyje ([11]). Šiuose šaltiniuose pabrėžiamas tiesioginis ryšys tarp kadmio kaupimosi dirvožemyje, neišvengiamo jo patekimo į maistą ir pašarus ir neigiamo poveikio žmonių sveikatai.

(68) Visų pirma teigiama, kad kadmio patekimo iš dirvožemio į augalus koeficientas labai priklauso nuo dirvožemio pH vertės, ir šiuo požiūriu didžiausias pavojus gresia rūgščiam dirvožemiui. Kuo dirvožemis rūgštesnis, tuo daugiau kadmio patenka į augalus (net jei dirvožemyje yra palyginti mažas kadmio kiekis), todėl didesnis kadmio kiekis greičiau patenka į maisto grandinę.

(69) Kadangi kadmis yra neskaidomas teršalas, jis išlieka dirvožemyje 75–380 metų ir nėra mechanizmų, kuriais būtų paskatinamas jo skaidymasis. Priešingai, jis kaupiasi, nes jo judumas dirvožemyje yra daug mažesnis nei ore ar vandenyje. Jis tvirtai prisijungia prie organinių medžiagų dirvožemio paviršiuje. Kadmio judumas dirvožemyje priklauso nuo kelių pagrindinių veiksnių, kaip antai dirvožemio pH vertės, humuso ir vandenyje tirpių organinių medžiagų kiekio, oksihidroksidų ir konkuruojančių jonų buvimo ir didelės drėgmės.

(70) Daugiau nei 70 % Slovakijos žemės ūkio paskirties žemių yra rūgštūs arba labai rūgštūs dirvožemiai. Šis veiksnys yra labai svarbus vertinant kadmio judumą dirvožemio ir augalų sistemoje ir turi labai neigiamą poveikį.

([10]) Pavyzdžiui, Wexler P., 1999: Encyclopedia of Toxicology. Academic Press, 1999 and Ministry of Enterprise and Innovation Sweden, Swedish position on risks to human health posed by cadmium (liet. Švedijos pozicija dėl kadmio keliamo pavojaus žmonių sveikatai), N2016/02227/JM, 2016 m. rugsėjo 14 d.

([11]) Čurlík J., 2012: Potenciálne toxické stopové prvky a ich distribúcia v pôdach Slovenska (liet. Galimai toksiški mikroelementai ir jų pasiskirstymas Slovakijos dirvožemiuose). Faculty of Natural Sciences, Comenius University, Bratislava, p. 285–287.
(Čurlík, 2012). OECD, 1994: Cadmium: Risk reduction monograph No 5 (liet. Kadmis: pavojaus mažinimas. Monografija Nr. 5). Environmental Directorate OECD, Paris and Christensen, J. B., Haung, P. M., 1999: Solid phase cadmium and the reaction of aqueous cadmium with soil surfaces (liet. Kietojo būvio kadmis ir skystojo būvio kadmio reakcija su dirvožemio paviršiais). McLaughlin, M. J., Singh, B.r. (eds) Cadmium and plants (liet. Kadmis ir augalai). Kluwer Acad. Publ. London. p. 65–96.

(71) Slovakijos dirvožemis ne tik labai rūgštus – jame vis sparčiau mažėja organinių medžiagų. Nuolatinį ir pakankamą organinių medžiagų kiekį dirvožemyje galima pasiekti dirvą tręšiant organinėmis trąšomis, kurios glaudžiai susijusios su gyvulininkyste. Organinės anglies kiekis ir organinių medžiagų kokybė Slovakijos žemės ūkio dirvožemiuose labai pasikeitė nuo 1990 m., kai šalyje pradėjo mažėti laikomų gyvulių skaičius. Slovakijos Respublika yra viena iš ES šalių, kuriose yra mažiausias gyvulių vienetų skaičius vienam hektarui. Tai dar viena priežastis, dėl kurios labai svarbu užkirsti kelią kadmio koncentracijos didėjimui Slovakijos dirvožemyje.

(72) Be to, Slovakijos Respublika pabrėžia, kad labai svarbu išvengti kadmio patekimo iš fosforo trąšų į žemės ūkio paskirties žemę arba jį apriboti, nes kai kuriuose šalies dirvožemiuose dėl įvairių veiksnių, kaip antai natūralios geocheminės sudėties, atmosferinių iškritų arba ankstesnės pramoninės veiklos, kuri buvo vykdoma netoli šių teritorijų, nustatyta didelė kadmio koncentracija. Žemės ūkio paskirties žemėje kadmio koncentracija daugiausia yra antropogeninės kilmės, labiausiai siejama su fosforo trąšų naudojimu. Todėl tolesnis neigiamas poveikis dirvožemiui dėl fosforo trąšų naudojimo minėtose teritorijose yra nepageidaujamas ir gali sukelti neigiamą poveikį žmonių sveikatai.

(73) Didžiąją Slovakijos rinkoje esančių fosforo trąšų dalį sudaro EB trąšos. Nepaisant to, daugumos Slovakijos rinkoje esančių EB trąšų kadmio kiekis nesiekia 20 mg/kg P_2O_5. Slovakijos Respublikai susirūpinimą kelia tai, kad kai kuriose Slovakijos vietovėse kadmio koncentracija didėja tiek dirvožemyje, tiek žemės ūkio produktuose, nepaisant fakto, kad 95 % importuojamų trąšų jau dabar atitinka būsimą 60 mg/kg P_2O_5 ribinę vertę, nustatytą Reglamente (ES) 2019/1009. Dėl to jau padidėjo kūdikių maiste aptinkamas kadmio kiekis. Slovakijos Respublikai taip pat susirūpinimą kelia tai, kad ateityje importo modelis pasikeis, todėl labai padidės prekyba produktais, kuriuose kadmio koncentracija yra didesnė nei 20 mg/kg P_2O_5, todėl kadmis toliau kaupsis dirvožemyje ir atitinkamai pateks į maisto grandinę.

(74) Galiausiai, Slovakijos Respublika teigia, kad Slovakijoje nėra fosforo trąšų gamintojų, o tai reiškia, kad nėra pagrindo baimintis, jog nukrypti leidžianti nuostata, kurią prašoma patvirtinti, galėtų būti naudinga nacionaliniam gamintojui.

2.2.2. *Slovakijos Respublikos pozicijos vertinimas*

2.2.2.1. Argumentai, pagrįsti SESV 36 straipsnyje nurodytais arba su aplinkos ar darbo aplinkos apsauga susijusiais svarbiais sumetimais

(75) Nacionalinėmis nuostatomis, apie kurias pranešta, siekiama užtikrinti aukštesnį žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį nei numatytas Reglamente (ES) 2019/1009 dėl kadmio poveikio ir taip užkirsti kelią tolesniam kadmio kaupimuisi dirvožemyje. Šio tikslo siekiama išlaikant mažesnę didžiausią leistiną kadmio ribinę vertę fosforo trąšose, kurių sudėtyje yra ne mažiau kaip 5 % P_2O_5 masės, palyginti su Reglamente (ES) 2019/1009 nustatyta suderinta ribine verte.

(76) Kalbant apie žmonių sveikatos apsaugą, reikėtų pažymėti, kad kadmis yra neesminis ir toksiškas elementas žmonėms ir nėra naudingas augalams ar gyvūnams. Visų pirma, pagal Reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 kadmio oksidas yra klasifikuojamas kaip 2 kategorijos kancerogenas ([12]).

(77) Kadmis augaluose ir su maisto produktais suvartojamas kadmis ilgainiui gali turėti neigiamą poveikį žmonių sveikatai. Be to, patekęs į žmogaus organizmą, kadmis veiksmingai išsaugojamas ir kaupiasi organizme visą gyvenimą ([13]).

(78) Kadmis gali pažeisti inkstus, todėl šlapime gali būti stebimas padidėjęs baltymo kiekis. Kadmio poveikio trukmė ir lygis lemia poveikio sunkumą. Skeleto pažeidimai yra dar vienas svarbus lėtinio kadmio poveikio požymis, pasireiškiantis, kai jo koncentracija yra šiek tiek didesnė nei tais atvejais, kai nustatomas padidėjęs baltymo kiekis šlapime, kuris yra ankstyvasis rodiklis. Daugiausia kadmio kaupiasi kepenyse ir inkstuose, jis išskiriamas lėtai ir gali išlikti žmogaus organizme dešimtmečius.

([12]) 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantis direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (OL L 353, 2008 12 31, p. 1).

([13]) Žr. 2012 m. Europos maisto saugos tarnybos mokslinę ataskaitą dėl su maistu gaunamo kadmio poveikio Europos gyventojams, paskelbtą adresu https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/scientific_output/files/main_documents/2551.pdf, *EFSA Journal* 2012;10(1).

(79) Plačioji visuomenė kadmio gauna iš daugelio šaltinių, įskaitant patekimą į organizmą rūkant. Į nerūkančių gyventojų organizmą kadmis daugiausia patenka per maistą. Kadmis pirmiausia yra toksiškas inkstams, tačiau taip pat gali sukelti kaulų demineralizaciją ir statistiškai buvo susietas su padidėjusia plaučių, gimdos gleivinės, šlapimo pūslės ir krūties vėžio rizika ([14]). Be to, negalima atmesti rizikos rūkančiųjų suaugusių ir žmonių, kurių organizme mažai geležies atsargų, ir (arba) kurie gyvena šalia pramoninės taršos šaltinių, sveikatai ([15]).

(80) Be poveikio žmonių sveikatai, tolesnis kadmio kaupimasis dirvožemyje gali turėti neigiamą poveikį dirvožemio biologinei įvairovei, taigi dirvožemio funkcijoms (pvz., organinių medžiagų irimui), taip pat požeminio vandens kokybei, kai dirvožemis išplaunamas. Dirvožemio savybės turi įtakos kadmio toksiškumui ir biologiniam įsisavinimui. Kadmio judumas ir biologinis įsisavinimas yra didesnis dirvožemyje, kuris yra rūgštesnis, o mergelio ir (arba) kalkingame dirvožemyje jis yra mažesnis. Atsižvelgdami į tai, kad: 1) apie 70 % Slovakijos žemės ūkio paskirties žemių sudaro rūgštūs arba labai rūgštūs dirvožemiai; 2) dėl nedidelio laikomų gyvulių skaičiaus Slovakijos žemės ūkio paskirties žemėje sparčiai mažėja organinių medžiagų ir 3) Slovakijos dirvožemis jau dabar yra labai užterštas kadmiu dėl įvairių pirmiau aprašytų veiksnių, galime daryti išvadą, kad iškyla šiai valstybei narei būdingų problemų, dėl kurių ji tampa ypač pažeidžiama dėl kadmio kaupimosi dirvožemyje.

(81) Taryba dar 1988 m. sausio 25 d. rezoliucijoje išreiškė susirūpinimą dėl kadmio keliamos rizikos žmonių sveikatai ir aplinkai ([16]). Taryba pabrėžė, kad svarbu sumažinti kadmio patekimą į dirvožemį iš visų šaltinių, įskaitant pasklidosios taršos šaltinius (pvz., atmosferines iškritas, fosforo trąšas, nuotekų dumblą ir kt.), be kita ko, pasitelkiant „atitinkamas kontrolės priemones, taikomas kadmio kiekiui fosforo trąšose reguliuoti, kurios grindžiamos tinkama technologija ir nesukelia pernelyg didelių išlaidų, ir atsižvelgiant į aplinkos būklę įvairiuose Bendrijos regionuose“.

(82) 2002 m. Pavojų sveikatai ir aplinkai mokslinis komitetas padarė išvadą, kad nustačius 40 mg/kg P_2O_5 arba didesnę ribinę vertę daugelyje Europos Sąjungos dirvožemio tipų imtų kauptis kadmis. Priešingai, tikėtina, kad nustačius 20 mg/kg P_2O_5 arba mažesnę ribą, per 100 metų laikotarpį dirvožemyje nesusidarys ilgalaikių kadmio sankaupų, neatsižvelgiant į kitus kadmio patekimo į dirvožemį šaltinius.

(83) Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 15 konstatuojamojoje dalyje jau užsiminta apie Komisijos ketinimą spręsti atsitiktinio kadmio kiekio neorganinėse trąšose klausimą.

(84) Remdamasi turimais moksliniais duomenimis, susijusiais su poveikio vertinimu, Komisija savo pasiūlyme dėl Reglamento (ES) 2019/1009 ([17]) padarė išvadą, kad kadmio metalas ir kadmio oksidas apskritai gali kelti didelį pavojų sveikatai. Komisija pasiūlė nustatyti 60 mg/kg P_2O_5 ribinę vertę fosforo trąšose ir pamažu sumažinti šią ribinę vertę iki 20 mg/kg P_2O_5 per 12 metų nuo naujojo reglamento taikymo pradžios.

(85) Taip pat visuotinai pripažįstama, kad daugiausia kadmio į dirvožemį ir maisto grandinę patenka iš kadmio turinčių trąšų ([18]). Reglamentu (ES) 2019/1009 nustatyta 60 mg/kg P_2O_5 ribinė vertė taikoma nuo 2022 m. liepos 16 d. Didžioji dalis Europos rinkoje esančių trąšų jau atitinka šią ribinę vertę. Nors šios ribos nustatymas yra žingsnis teisinga kryptimi, remiantis turimais moksliniais duomenimis, tikėtina, kad ilgainiui kadmio kaupimasis dirvožemyje labai nesumažės.

(86) Pripažįstant, kad ateityje fosforo trąšose reikia nustatyti griežtesnes suderintas kadmio ribines vertes, Reglamentu (ES) 2019/1009 Komisija įpareigojama iš naujo įvertinti šias ribas, kad prireikus jas būtų galima sumažinti.

(87) Remiantis tuo, kas išdėstyta pirmiau, didžiausia ribinė vertė, nustatyta nacionalinėse nuostatose, apie kurias pranešta, turi būti laikoma pagrįsta poreikiu apsaugoti žmonių sveikatą bei gyvybę ir aplinką.

([14]) *EFSA Journal* 2012;10(1).

([15]) ES kadmio ir kadmio oksido rizikos įvertinimo ataskaita, cituojama SWD(2016) 64 *final*, p. 11.

([16]) OL C 30, 1988 2 4, p. 1.

([17]) COM(2016) 157 *final* – 2016/084 (COD).

([18]) Žr. Erik Smolders ir Laetitia Six tyrimą „Revisiting and updating the effect of phosphate fertilizers to cadmium accumulation in European agricultural soils“ (liet. Peržiūrėtas ir atnaujintas fosforo trąšų poveikis kadmio kaupimuisi Europos žemės ūkio paskirties dirvožemiuose), užsakytą „Fertilizers Europe“ 2013 m., paskelbtą http://ec.europa.eu/health/scientific_committees/environmental_risks/docs/scher_o_168_rd_en.pdf.

2.2.2.2. Savavališkų diskriminacijos priemonių, užslėpto valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimo ar kliūčių vidaus rinkos veikimui nebuvimas

a) Savavališkos diskriminacijos nebuvimas

(88) SESV 114 straipsnio 6 dalyje Komisija įpareigojama patikrinti, ar nacionalinių priemonių, apie kurias pranešta, išlaikymas nėra savavališkos diskriminacijos priemonė. Remiantis Teismo praktika ([19]), kad nebūtų diskriminacijos, analogiškos situacijos negali būti vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos negali būti vertinamos vienodai, nebent tai yra objektyviai pagrindžiama. Diskriminacijos nebuvimas reiškia, kad nacionaliniai prekybos apribojimai negali būti taikomi taip, kad būtų diskriminuojamos prekės, kurių kilmės šalys yra kitos valstybės narės.

(89) Slovakijos Respublika nurodė, kad šiuo metu Slovakijoje fosforo trąšos negaminamos. Be to, Komisija pažymi, kad net jeigu ateityje Slovakijoje tokia gamyba būtų vykdoma, nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, bet kuriuo atveju būtų taikomos ir vidaus produktams, ir kitose valstybėse narėse pagamintiems produktams. Jeigu nėra įrodymų, kad yra kitaip, galima daryti išvadą, kad nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, nėra savavališkos diskriminacijos priemonė.

b) Užslėpto prekybos apribojimo nebuvimas

(90) Nacionalinės priemonės, kuriomis nustatomos griežtesnės produktų pateikimo rinkai sąlygos nei nustatytosios Sąjungos reglamente, paprastai būtų kliūtis prekybai. Taip yra dėl to, kad kai kurie produktai, teisėtai pateikti likusios Sąjungos dalies rinkai, dėl nacionalinių nuostatų negalėtų būti pateikti atitinkamos valstybės narės rinkai. SESV 114 straipsnio 6 dalyje nustatytomis išankstinėmis sąlygomis siekiama užtikrinti, kad to straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatytais kriterijais pagrįsti apribojimai nebūtų taikomi dėl netinkamų priežasčių, taigi kad jie iš tiesų nebūtų ekonominės priemonės, trukdančios iš kitų valstybių narių importuoti produktus, t. y. kad tai nebūtų netiesioginė nacionalinės pramonės apsaugos priemonė ([20]).

(91) Atsižvelgiant į tai, kad nacionalinėmis nuostatomis, apie kurias pranešta, taip pat nustatomos griežtesnės kadmio kiekio fosforo trąšose ribinės vertės, taikomos ūkinės veiklos subjektams kitose valstybėse narėse, kuriose galioja kitos suderintos taisyklės, nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, gali būti užslėptas prekybos apribojimas arba kliūtis vidaus rinkos veikimui.

(92) Kadangi nėra įrodymų, kad nacionalinės nuostatos iš esmės yra priemonė, skirta apsaugoti nacionalinę pramonę, galima daryti išvadą, kad jos nėra užslėptas valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimas. Todėl Komisija ir toliau turi svarstyti, ar nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, kliudo vidaus rinkos veikimui.

c) Vidaus rinkos veikimo kliūčių nebuvimas

(93) SESV 114 straipsnio 6 dalimi Komisija įpareigojama patikrinti, ar nacionalinių priemonių, apie kurias pranešta, išlaikymas yra vidaus rinkos veikimo kliūtis. Ši sąlyga negali būti aiškinama kaip trukdanti patvirtinti nacionalines priemones, kurios gali turėti poveikio vidaus rinkos veikimui. Iš esmės bet kuri nuo derinimo priemonės nukrypstanti nacionalinė priemonė, kuria siekiama sukurti veikiančią vidaus rinką, yra priemonė, galinti turėti poveikio vidaus rinkai. Todėl siekiant, kad ir toliau būtų naudinga taikyti SESV 114 straipsnyje numatytą procedūrą, atsižvelgiant į SESV 114 straipsnio 6 dalį, kliūties vidaus rinkos veikimui sąvoka turi būti suprantama kaip neproporcingas poveikis siekiamam tikslui ([21]).

([19]) Pvz., Sprendimas *Essent Belgium*, C-492/14, 80 punktas; 2018 m. gegužės 8 d. Komisijos sprendimas (ES) 2018/702 dėl nacionalinių nuostatų dėl nitritų dėjimo į tam tikrus mėsos produktus, apie kurias pranešė Danija, 52 punktas (OL L 118, 2018 5 14, p. 7); 2006 m. sausio 3 d. Komisijos sprendimas 2006/348/EB dėl nacionalinių nuostatų dėl didžiausio leistino kadmio kiekio trąšose, apie kurias Suomijos Respublika pranešė remdamasi EB sutarties 95 straipsnio 4 dalimi, 38 punktas (OL L 129, 2006 5 17, p. 25); 2006 m. sausio 3 d. Komisijos sprendimas 2006/347/EB dėl nacionalinių nuostatų dėl didžiausio leistino kadmio kiekio trąšose, apie kurias Švedijos Karalystė pranešė remdamasi EB sutarties 95 straipsnio 4 dalimi, 39 punktas (OL L 129, 2006 5 17, p. 19); 2006 m. sausio 3 d. Komisijos sprendimas 2006/349/EB dėl nacionalinių nuostatų dėl didžiausio leistino kadmio kiekio trąšose, apie kurias Austrijos Respublika pranešė remdamasi EB sutarties 95 straipsnio 4 dalimi, 39 punktas (OL L 129, 2006 5 17, p. 31).

([20]) Sprendimas (ES) 2018/702, 54 punktas, Sprendimas 2006/348/EB, 40 punktas, Sprendimas 2006/347/EB, 41 punktas, Sprendimas 2006/349/EB, 41 punktas.

([21]) Sprendimas (ES) 2018/702, 55 punktas, Sprendimas 2006/348/EB, 42 punktas, Sprendimas 2006/347/EB, 43 punktas, Sprendimas 2006/349/EB, 43 punktas.

(94) Vertinant, ar nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, yra tinkamos ir būtinos siekiant jomis siekiamo tikslo, reikia atsižvelgti į daug veiksnių. Komisija turi įvertinti, ar apsaugos lygis, susijęs su nacionalinėse nuostatose, apie kurias pranešta, nustatyta kadmio ribine verte, yra didesnis nei taikant derinimo priemonę ir yra veiksmingas siekiant apsaugoti žmonių sveikatą ir gyvybę bei aplinką.

(95) Nacionalinėmis nuostatomis, apie kurias pranešta, siekiama apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką, užkertant kelią kadmio kaupimuisi dirvožemyje. Savo pranešime Komisijai Slovakijos Respublika pateisina nukrypti leidžiančios nuostatos būtinybę, nurodydama ypatingas aplinkybes, susijusias su dideliu Slovakijos žemės ūkio dirvožemio rūgštingumu ir mažu jo sudėtyje esančių organinių medžiagų kiekiu, taip pat su tolesniu neigiamu poveikiu dirvožemiui ir šalies gyventojų sveikatai dėl kadmio koncentracijos dirvožemyje. Maždaug 70 % Slovakijos žemės ūkio paskirties žemių sudaro rūgštūs arba labai rūgštūs dirvožemiai, kuriuose sparčiai mažėja organinių medžiagų, todėl šiai valstybei narei iškyla jai būdingų problemų, dėl kurių ji tampa ypač pažeidžiama dėl kadmio kaupimosi dirvožemyje.

(96) Be to, nustatyta, kad didžiausia kadmio koncentracija trąšose – 20 mg/kg P_2O_5 arba mažesnė – yra veiksminga siekiant išvengti ilgalaikio kadmio kaupimosi dirvožemyje per 100 metų.

(97) Taip pat, atsižvelgiant į elementus, susijusius su ypatinga Slovakijos Respublikos padėtimi, nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, gali būti laikomos būtinomis jų tikslams pasiekti.

(98) Be to, Slovakijos Respublikos teigimu, daugumos rinkoje esančių trąšų kadmio kiekis nesiekia 20 mg/kg P_2O_5 ribos, nors šiuo metu toks reikalavimas netaikomas EB trąšoms. Todėl nustačius 20 mg/kg P_2O_5 ribinę vertę rinka nebus labai sutrikdyta.

(99) Kitų priemonių, pvz., naudojimo apribojimų, taikymas būtų labai sunkiai kontroliuojamas praktiškai ir jomis nebūtų galima pasiekti užsibrėžto tikslo. Komisijos nuomone, nacionalinių nuostatų, apie kurias pranešta, išlaikymas nėra neproporcingas ir nėra vidaus rinkos veikimo kliūtis, kaip apibrėžta SESV 114 straipsnio 6 dalyje.

(100) Atsižvelgdama į šią analizę Komisija mano, kad sąlyga dėl kliūties vidaus rinkos veikimui nebuvimo yra įgyvendinta.

2.2.2.3. Laiko apribojimai

(101) Siekiant užtikrinti, kad nacionalinė priemonė, kuri gali būti kliūtis vidaus rinkos veikimui, būtų taikoma tik tiek, kiek griežtai būtina Slovakijos Respublikos tikslams pasiekti, nukrypti leidžianti nacionalinė nuostata turėtų būti taikoma ribotą laiką. Nukrypti leidžianti nuostata nebereikalinga, jei ateityje būtų nustatyta Slovakijos ribinę vertę atitinkanti arba mažesnė suderinta ribinė vertė.

(102) Slovakijos ribinę vertę atitinkanti arba mažesnė suderinta ribinė vertė galėtų būti nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu, priimtu remiantis Komisijos pasiūlymu, ir, pavyzdžiui, atlikus peržiūrą, nurodytą Reglamento (ES) 2019/1009 49 straipsnio b punkte. Todėl laikotarpis, kuriuo taikoma nukrypti leidžianti nuostata, turėtų būti ne apribotas iki tam tikros šiuo sprendimu nustatytos datos, o suderintas su tokiu būsimu teisės aktų leidėjų sprendimu.

(103) Tai atitinka Reglamento (ES) 2019/1009 3 straipsnio 2 dalį, kurioje nustatyta, kad nuo Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 nukrypti leidžiančios nuostatos pagal SESV 114 straipsnio 4 dalį dėl kadmio kiekio gali būti toliau taikomos tol, kol Sąjungos lygmeniu bus taikomos suderintos kadmio kiekio fosforo trąšose ribinės vertės, kurios yra lygios nacionalinėms ribinėms vertėms arba už jas mažesnės.

(104) Todėl nacionalinių nuostatų, apie kurias pranešta, patvirtinimas turėtų būti taikomas tol, kol Sąjungos lygmeniu bus taikoma patikslinta suderinta ribinė vertė, kuri yra lygi Slovakijos ribinei vertei arba už ją mažesnė.

3. **IŠVADOS**

(105) Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, reikėtų daryti išvadą, kad 2019 m. rugpjūčio 9 d. Slovakijos Respublikos pranešimas apie ketinimą išlaikyti nacionalines nuostatas, kuriomis nukrypstama nuo Reglamento (ES) 2019/1009 nuostatų, yra priimtinas.

(106) Be to, Komisija daro išvadą, kad nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta:

— atitinka žmogaus sveikatos ir aplinkos apsaugos poreikius,

— yra proporcingos siekiamiems tikslams,

— nėra savavališko diskriminavimo priemonė,

— nėra užslėptas prekybos tarp valstybių narių ribojimas.

(107) Todėl Komisija mano, kad nacionalinės nuostatos, apie kurias pranešta, gali būti patvirtintos,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Nacionalinės nuostatos, apie kurias Slovakijos Respublika pranešė pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnio 4 dalį, kuriomis nukrypstama nuo Reglamento (ES) 2019/1009 nuostatų dėl kadmio kiekio fosforo trąšose, t. y. draudimas pateikti Slovakijos rinkai fosforo trąšas, kurių sudėtyje yra ne mažiau kaip 5 % P_2O_5 masės, nurodytas Reglamento (ES) 2019/1009 I priedo PFK 1(B) pakategorės 3 dalies a punkto ii papunktyje ir PFK 1(C)(I) pakategorės 2 dalies a punkto ii papunktyje, kurių sudėtyje kadmio kiekis viršija 20 mg/kg P_2O_5, yra patvirtinamos, kol Sąjungos lygmeniu bus pritaikyta patikslinta suderinta ribinė vertė, lygi Slovakijos ribinei vertei arba už ją mažesnė.

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Slovakijos Respublikai.

Priimta Briuselyje 2020 m. rugpjūčio 6 d.

Komisijos vardu
Thierry BRETON
Komisijos narys